

givet Anledning til Fremkomsten af Forlaget, er blevet draget frem under Forhandlingen her fra forskjellige Sider, da kan det til en vis Grad have sin Berettigelse, forsaavidt nemlig som Anledningens Laster et Lys tilbage paa den Sag, der foreligger; men det maa dog bestandig have i Grunding, at det enkelte Tilfælde kun er Anledningen, og at det, der er umiddelbart Gjenstand for Forhandling, er at fastsætte en Regel — ganske vist foreslaaet i en usfuldkommen Form, eftersom Forlaget gaar ud paa en Udtalelse og ikke paa en Paragraf i Foretningsordenen, men dog altid en Regel — for den kommende Fremgangsmaade ved et Medlems Chfæstelse. Jeg benytter, som sagt, den Leilighed, der er givet ved et Ophold i den ærede Talers Foredrag, til at indskyde denne Bemærkning til Forebyggelse af Misforstaaelse.

Lund: Jeg betragter det altsaa ikke, som om jeg var bleven kaldt til Oden, og jeg haaber at skulle kunne rette mig efter den høitærede Formands Paamindelse. Den ærede Rigsdagsmand fra Langeland (Brandes) udtalte igaar sin Beklagelse over, at han derovre paa Langeland var bleven afsættet en Forklaring om sit religiøse Standpunkt; han betragter dette aabenbart som et Led i en hensynsløs Agitation, der var drevet imod ham, som et Led i en Forsølgelse, han havde været udsat for, som et Udslag af Rædsel, og det ærede Medlem for Veile Amts 2den Valgkreds har slaaet omtrent paa de samme Streng. Jeg vil dertil sige, at naar den ærede Rigsdagsmand fra Langeland føler sig som en sand Martyr, og naar det lader til, at hans Benner ogsaa opfatte ham som saadan, saa skal han dog ikke faae Lov til at blive Martyr for saa billig Pris. At være Martyr, at sætte sit Liv, og hvad der er En dyrebart, ind paa sin Overbevisning for at fremme, hvad man anser for Sandhed og Ret, er en stor Gæder; men for saa billig en Pris skal rigtignok det ærede Medlem fra Langeland ikke kunne flette Martyrkronen om sin Linding. Men for Resten skal jeg villig indrømme det ærede Medlem, at det er noget Ualmindeligt, at Ens religiøse Standpunkt drages frem under en Valghandling. Naar der ikke foreligger Noget, der berettiger Valgerne til at gaa ud fra den Forudsætning, at Valgkandidaten staar i en bestemt Modfætning til dem, hvad det Religiøse angaar, saa vil det efter min Mening saare, om jeg maa bruge det Udtryk, den religiøse Blufærdighed at drage det religiøse Standpunkt, som den Vedkommende mulig kunde indtage, frem under Valg handlingen. Noget helt Andet er det imidlertid, naar Rigsdagskandidaten indtager en fremragende Stilling i en Retning, som har udtalt sig paa en saadan Maade, at Valgerne maa betragte ham og Retningen som staaende i en fulstændig Strid med den Opfattelse, som de have. Thi

jeg kan ikke give den ærede Rigsdagsmand for Langeland Ret i, at det religiøse Standpunkt, som en Mand indtager, slet ikke har Noget at gjøre med hans hele øvrige Virksomhed. Jeg tror, at det er aabenbart, at det religiøse Standpunkt, som en Mand indtager, kan indvirke paa hans Opfattelse af Spørgsmaal paa mangfoldige andre Omraader end det religiøse. Jeg vil gjerne tro, at en Fritæker — og nu maa jeg indskyde den Bemærkning, at jeg slet ikke opfatter dette Ord: Fritæker, saaledes som det ærede Medlem fra Langeland sagde, at det blev opfattet; jeg betragter ingenlunde en Fritæker som et moralsk fordervet Menneske — jeg siger altsaa, at, om der end kan være Spørgsmaal, som en Fritæker og En, der staar paa et kristeligt Standpunkt, kunne være enige om, saa vil der ogsaa kunne fremkomme mange andre Spørgsmaal, som de kunne være uenige om, netop fordi deres forskellige religiøse Standpunkter indvirke paa deres Opfattelse. Det ærede Medlem fra Langeland sagde, at, naar man hørte det, der blev sagt imod ham derovre paa Langeland, skulde man tro, at han havde stillet sig frem for at blive valgt til en Synode. Jeg maa dog hertil gjøre opmærksom paa, at Rigsdagen i en vis Henseende ogsaa er en Synode. Saalenge Grundlovsparagrafen om, at Kirkens Forsatning skal ordnes ved Lov, hvorved det tænkes paa, at Kirken skal have sin egen Repræsentation, ikke er gaaet igjennem, er der ingen anden lovgivende Repræsentation for Kirken end netop Rigsdagen, og Rigsdagen kan altsaa komme til at træffe Afgjørelse i mange kirkelige Spørgsmaal. Er det da nu saa underligt, om Valgerne sige: Den Mand, som vi vælge til Rigsdagsmand, kan komme til at træffe Afgjørelser i kirkelige Spørgsmaal, men saa ville vi heller ikke have, at han staar paa et andet religiøst Standpunkt end vi. — Til Slutning skal jeg bemærke, og saa skal jeg komme ind paa det, der egentlig er Sagens Kjerne idag, at jeg ikke frygter for at udtale, at, skjøndt jeg kan ære og agte den enkelte Fritæker, jeg møder paa min Vej, har jeg dog større Tillid til den, som jeg antager for en troende Christen, end til den, som jeg veed er Fritæker. Jeg vilde ikke være en Christen, hvis jeg ikke troede, at Christendommen er en Livsmagt, som forbedrer Menneskene. Jeg er tolerant, det tror jeg, men hvis jeg sagde: Christendommen kan ikke i høiere Grad end selvlaede Doktriner styrke Menneskene til at staa fast baade imod ydre og indre Fristelser, vilde det ikke være Tolerance, men Indifferentisme. Jeg finder det derfor ikke saa underligt, at den ærede Rigsdagsmand blev afsættet en Forklaring, og han maa i Birkeligheden selv ikke have fundet det saa forunderligt, thi saa vilde han ikke have gaaet ind paa at svare, men han gav et Svar. Han sagde: Jeg tror hverken paa de Christnes eller paa Jødernes Gud, hverken paa det nye eller det gamle Testamente.